

İNCELEMELER

Ağustos 2013/3 (3)

BÜTÜNŞEHİR KONUSU

Prof. Dr. Birgöl AYMAN GÜLER

İzmir Milletvekili

CHP

İÇİNDEKİLER

- BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ DÖNEMİ BİTMİŞTİR 1 – 3
- BÜTÜNŞEHİRCİLİK KAÇ SANDALYE KIRDI? 3 – 5
- KAPATILACAK KÖYLERİN HEPSİ MAHALLE OLACAK MI? 5 - 7
- ANAYASA MAHKEMESİ DAHA NE KADAR BEKLEYECEK? 7 - 8

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ DÖNEMİ BİTMİŞTİR

30 Mart 2014 yerel seçimlerinde büyükşehir sistemi içindeki yerlerin yönetimine hazırlananlar, alışlagelmiş belediyesliğe değil valilik ve kaymakamlıklarla kafa kafa ya gelinerek yürütülecek bir “seçilmiş valilik” ve “seçilmiş kaymakamlık” a hazırlanıyorlar.

16+13+1= 30 Bütünşehircilik....

12 Kasım 2012 günü TBMM’nden bir yasa geçti. Metne 6360 sayısı verildi. Bu yasayla Türkiye’de sayıları 16 olan büyükşehir belediyelerine 13 il daha eklendi. Daha sonra Ordu için de benzer bir yasa çıkarıldı, böylece Türkiye’de büyükşehirli olan illerin sayısı 16+13+1 = 30’a yükseldi. 6360 sayılı yasa, 29 Mart 2014 günü yapılacak yerel seçimlerle uygulamaya girecek.

Büyükşehirli illerin sayısı 30’a yükseldi ama, büyükşehir belediyesliği ortadan kaldırıldı. 6360 sayılı yasa, büyükşehir belediyelerinin sınırlarını il sınırlarıyla çakıştırdı. Böylece eldeki kalıp büyük bir şehrin yönetimi için çıkarılmış bir kalıp olmaktan çıktı. Sınırlar illerle çakıştırılınca, bir ilin içindeki büyük şehir, küçük şehirler, kasabalar (belgeler), köyler ve bunlar arasındaki dağlarla göller nehirlerin olduğu boş araziler, hepsi birden kalıbın içine girmiş oldu. Bunlar artık bir büyük şehrin belediyesi değil; bütün bir ilin belediyesi durumundalar. Büyükşehir değil bütünşehir belediyeleri!

Kısacası, eldeki kalıp 36 beden için iken, AKP bu kalıbı kimi 42 kimi battal boy bedenlere giydirmeye kalkıştı.

6360 sayılı yasa, Türkiye'nin 30 ilinde patır patır patlamasını diye, CHP tarafından Anayasa Mahkemesi'ne götürüldü. Seçimlere yedi ay kaldı, Anayasa Mahkemesi'nden ses yok.

Oysa bu yasa yeni ilçeler kurulmasına karar vermiş, memleket genelinde buralarda yaşayanlara sorma zahmetine bile katlanmadan, 1500 belediyeyi (belediyelerin %54'ünü) 16.082 köyü (yani köylerin %48'ini) ortadan kaldırmış durumda.

BüTünşehir Başka Birşey....

BüTünşehirle birlikte ortaya yeni bir yönetim – hukuk haritası çıkmış durumdadır. Yalnızca bürokrasi değil, aynı zamanda siyasi partilerin örgüt yapılarında da uyarlamalar yapılması gerekiyor. Yeni ilçeler başka ilçelerden alınan parçalarla kuruldu; yeni ilçe başkanlıkları kurulması gerekiyor; kendisinden parça alınmış olanların da hesaplarını yeni sınırlara göre kurmaları....

Öte yandan, toplam 81 ilin “yalnızca” 30'u bu cendere içinde diye kimse “illerin yarısı bile değil” demesin.

Bu iller ülkenin yıllık zenginliği olan gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 90'ını yaratıyor. Ülke üretim ve ticaretinin büyük bölümünü yaratan iller, şimdi yönetim boşluğu içine sürükleniyor. Böyle bir ağırlığa sahip olan illerde, valilik – büTünşehir sistemi ilişkileri tanımsız. Mevcut büyükşehir belediyelerinin plan ve programları doğal olarak “tüm il”i görmüyor. Stratejik planların “vizyon”larıyla “misyon”ları tüm ili görmeden oluşturulmuş durumda. Mevcut 16 büyükşehirin ve yeni büyükşehir olan 14 il merkezi belediyesinin orta ve uzun vadeli planları boşluğa düşmüş bulunuyor.

Türkiye'nin yönetim geleneğinde baskın özelliklerden biri şudur:

Merkezi yönetimin taşra kolları olan il ve ilçeler, valiler – kaymakamlar eliyle yönetilir; bunlar “alan yönetimi”nin uzmanlarıdır. Yerel yönetimler ise “mekan yönetimi”nde

uzmanlaşmışlardır. Yani “bir” şehri yönetmek üzere belediyeler ve “bir” köyü yönetmek üzere köy muhtarlıkları olarak çalışılır. Alan yönetiminde yalnızca il özel idareleri var olmuştur; onlar da valilikler – kaymakamlıklar bünyesinin parçası olarak iş görmüşlerdir.

Şimdi ise belediyeler, il ve ilçe “alan”larını yönetmeye ve bunu yaparken de köy muhtarlıkları olmadan çalışmaya sürüklenmişlerdir. Bu yeni bir modeldir; ve bu modelin ne kuralları ne de mekanizmaları vardır.

BüTünşehir Adaylığı Büyükşehirçilikten Daha Başka Türlü Düşünmeyi Gerektirir....

Ülkemizin 30 ilinde, yalnızca 7 ay kalmış olan yerel seçimlerde aday olmayı düşünen yerel kadroların hem propaganda hem de seçilmeyi başardıkları takdirde yönetim hazırlıklarını bu yeni “alan yönetimi” gerçeğine göre yapmaları gerekir.

Çayırlarla meraların kadim sahibi köylülerin, kendilerini temsil etme araçları tümüyle ellerinden alınmıştır; sosyolojik olarak var olan ama yönetsel gücü olmayan “yeni muhtarlık”larla karşı karşıyayız. Bu gerçek, önümüzdeki dönemin en önemli çatışma ve yönetim zafiyeti olan noktalardan biridir.

Siyasal partilerin, il –ilçe örgütlenmelerini yeni doğacak “büTünşehir” modelinin yaratacağı vali ve kaymakam benzeri belediye başkanlıkları yapısına önderlik edebilecek biçimde yeniden inşa etmeleri gerekir.

Bunların hepsi önemlidir. Ama belki de en önemlisi, “BüTünşehir Modeli”yle gelen yeni anti-demokratik yapının yaratacağı engelde gizlidir.

BüTünşehir zihniyeti, yürürlüğe gireceği otuz ilde 100.000 seçilmiş sayısını 10.000'e düşürmüştür. 6360 sayılı yasa, 90.000 yerel seçilmiş sistem dışına atmıştır. Kapatılan il genel meclisi, belde belediyeleri ve köy muhtarlıklarına seçilenlerin doldurdukları koltuklar kırılmış durumdadır.

Ülkemizin 30 ilinde “yerel” yönetim, yönetme yetkisi çok az sayıda seçilmiş verilerle oligarşik bir yapıya dönüştürülmüştür. Şimdi küçük ölçek yerellerin toplumsal dinamikleri minder dışına atılmakta, yönetim alanı il ve bölge düzeyinde güce sahip toplumsal dinamiklere teslim edilmektedir. Önümüzdeki dönemde göreve talip olanlardan, “demokratik yerel yönetim”, “katılımcı yerel yönetim”, daha doğrusu “halkın yerel yönetimi” yaratmayı hedefleyenler, yasayla gelen bu anti-demokratik yönetim sistemine karşı iş göreceği yol ve yöntemler bulmak zorundadırlar.

Sonuç

Ne Türkiye’nin yönetim geleneğine, ne hizmetlerde verimlilik ilkesine, ne de demokratik yönetim ilkelerine uyan bu “model”, adeta bir deli gömleği.

Öyleyken, koca ülke, Anayasa Mahkemesi’nin 6360 sayılı yasaya ilişkin iptal davasını nasıl karara bağlayacağını bekliyor. Hükümetin yalap şalap işlerine, bir de Anayasa Mahkemesi’nin ağırdan alışırları eklenmiş bulunuyor.

Şimdi hepimizin görmesi gereken şu ki, 30 Mart 2014 yerel seçimlerinde büTünşehir sistemi içindeki yerlerin yönetimine hazırlananlar, alışlagelmiş belediyeçiliğe değil valilik ve kaymakamlıklarla kafa kafaya gelinerek yürütülecek bir “seçilmiş valilik” ve “seçilmiş kaymakamlık” benzeri birşeye hazırlanırlar.

[BAG, 3 Ağustos 2013]

BÜTÜNŞEHİRCİLİK KAÇ SANDALYE KIRDI?

Türkiye’de temsili demokrasinin tabanı zaten dardır.

Bütünşehirçilik bu tabanı daha da daralttı. Yerel demokrasi, açıktan açığa yerel oligarşi oldu.

“Sandık”çılar hem sandığı hem temsiliyeti halktan birkaç fersah daha uzağa fırlattı.

12 Kasım 2012’de sayısı 6360 sayılı yasa, hala “büyükşehir” adını kullansa da büyükşehirleri ortadan kaldırdı. Ülkemizin 30 ilinde, **ilin en büyük şehrinde değil, ilin tümünde iş göreceği** farklı bir yapı kuruldu. İlin tümünün yerel yönetimi olan yeni modele bütünşehirçilik demek daha doğru.

Bütünşehirçilik ne Türkiye’nin yönetim geleneklerine, ne hizmette verimlilik ilkesine ne de yerel demokrasiye uygun...

6360’ın yerel demokrasi açısından ne kadar sorunlu olduğunu, İzmir ilini örnek alarak somut biçimde gösterebiliriz. Bu yasa her yer için olduğu gibi, İzmir için de “ben yaptım oldu” tipi yasalardandır. Getireceği değişiklikler İzmir’de de ne köy ne belde ne de anakent halkına sorulmuştur. Yarattığı temsil daral-

ması ise rakamlarla anlatıldığında başka söze gerek bırakmayacak kadar acıklıdır.

1. 6360 sayılı büTünşehircilik, İzmir'de 136 üyeli il genel meclisini ortadan kaldırdı. İlin genel meclisi olarak karar alan **136 sandalye bir anda yok edildi**. 30 Mart 2014 seçimlerinde bu sandalyeler yok.

2. 6360 sayılı büTünşehircilik, İzmir'de 23 belediyeyi ortadan kaldırdı. Bunların her birinde 9 kişilik meclisler olduğunu düşünürsek, başkanlarıyla birlikte 23 belediye * 9 seçilmiş kişi = **207 sandalye ortadan kaldırıldı**. 30 Mart 2014'te bu sandalyeler de yok.

3. 6360 sayılı büTünşehircilik, İzmir'de 595 köyü ortadan kaldırdı. Bir köyde muhtarla birlikte en azından 5 üye olduğunu biliyoruz. **En az** üyeden hareketle, 595 köy * 5 seçilmiş kişi = **2975 sandalye kırıldı**.

Burada bir parantez açalım. Kaldırılan köyler, köyün nüfusu 500'den azsa en yakındaki yerleşmelerden birine bağlanıp eritilecek. Köyün nüfusu 500'den çoksa mahalle olacak. Buralarda "mahalle muhtarı ve ihtiyar heyeti seçilecek" sözüne kanmamak gerek. Çünkü "**mahalle muhtarlığı**" yerel yönetim değildir. Anayasa köyü yerel yönetim olarak statü sahibi yapmıştır; mahallelerin böyle bir konumu yoktur. Köyün tüzelkişiliği, bütçesi vardır, mahallenin yoktur. Köy muhtarlığı mal alır-satar-kiralar, oysa mahalle muhtarlığı bunu yapamaz. Köy toprağı mülk edinir, mahalle edinemez. Köy muhtarı defin ruhsatı verir, nikah kıyar, köyü mahkemede temsil eder, vb. vb... Mahalle muhtarı bunların hiçbirini yapamaz.

4. BüTünşehircilik geriye, bir "büyükşehir belediye meclisi" ile ilin 30 ilçesi için karar verecek 30 "büyükşehir ilçe belediyesi meclisi" bıraktı. Bilindiği gibi "büyükşehir meclisi" ayrıca seçilmiyor. İlçe belediye meclislerine seçilenlerden en çok oy alan beşte bir üye araya geliyor; bunlar büyükşehir meclisini oluşturuyor. Demek ki büTünşehircilik, geriye, yalnızca 30 ilçede seçilecek belediye baş-

kkanı ve meclisi üyeleri ile bir büyükşehir başkanı bırakmış oluyor.

Şimdiki pergelli büyükşehir modelinde 22 ilçe büyükşehire bağlı. Bunlara toplam 640 meclis üyesi seçiliyor; her bir ilçeden en çok oy almış beşte birin toplamı 128. Yani mevcut büyükşehir belediyesi meclisinde 128 üye iş görüyor. Pergel dışındaki 8 ilçede de yaklaşık toplam 130 üye bulunuyor. Demek ki, tüm İzmir'i yönetme yetkisi **790 kişilik bir kadro** oluyor. BüTünşehirle birlikte kalan sandalyeler de bunlardan ibaret olacak.

Rakamların Sonucu...

Şimdi geçerli olan pergelli büyükşehir zamanında İzmir halkı yerel yönetimlerde yetki kullanmak için toplam 136 il genel meclisi üyesi + 780 belediye meclisi üyesi + 207 belde belediyesi + 2975 köy organı üyesi = **4088 seçilmiş kişiyi görevlendirmiş bulunuyor**.

30 Mart 2014'te gelecek büTünşehirde ise, tüm ilde yetkileri kullanma gücü, yalnızca büTünşehirin ilçe belediyelerindeki bin kişiye verilecek. (30 ilçede en çok 37 üyeli meclislerden hesaplasak bile 1110 kişi!) O halde, İzmir ili genelinde pergelli büyükşehir modeli, yereli yönetme yetkisini 4.000'den fazla kişiye vermişken, 30 Mart 2012'de yürürlüğe girecek olan büTünşehir modeli bu yetkiyi bin kişiye düşerek % 75 oranında daraltacaktır.

BüTünşehircilik, İzmir'de yerel karar gücü kullanan **4 koltuktan 3'ünü kırarak** gelmektedir. Sistem öyle daraltılmıştır ki, pergelli büyükşehir modelinde "bir yerel seçilmiş" kişi bin (hatta tam olarak 978) İzmirliyi temsil

İzmir	Üye	Yeni
İl Genel Meclisi	136	Yok
Belde Meclisi (23)	207	Yok
Köy Meclisi (595)	2975 (en az)	Yok
BŞB İlçe Meclis (22)	640	640
Çevre İlçe Meclis (8)	130	150
Toplam Seçilmiş	4088	790

ederken, getirilen sistemde **bir yerel seçilmiş kişi dörtbin İzmirliyi temsil edecek.**

Yeniden Osmanlı Tarzı Yerel Oligarşiler....

Temsil tabanı böylesine daraltılmış bir yönetim modelinin “demokratik” olduğunu ileri sürebilen var mıdır?

Eğer varsa, bu kimselerin ileri süreceği savlar “demokrasi kuramı”nda ve toplumların “demokrasi uygulamaları tarihi”nde kuşkusuz çok ama çok ayrıcalıklı bir yer tutacaktır!

BüTünşehirlik, halkın kendini yönetme hakkının gasp edilmesinden; yönetimde temsilin kabul edilemez ölçülerde daraltılmasından başka bir şey değildir.

Bu model, ülkemizin yerel yönetimlerini halktan kaçırıp oligarşik yapıların eline teslim eden bir modeldir.

30 Mart 2014 hazırlıklarında göz önünde tutulması gereken en önemli özelliklerden birincisi budur.

[BAG, 4 Ağustos 2013]

KAPATILACAK KÖYLERİN HEPSİ MAHALLE OLACAK MI?

BüTünşehir yasası her yönüyle dökülüyor. Anayasaya aykırılığı açık olan bu düzenleme, en çok köyleri üzüyor.

16.500'den çok köyü kaldırdığı yetmiyor muş gibi, şimdi ortada bunların her biri mahalle olacak mı olmayacak mı sorusu akılları bulandırıyor.

Yeni yasa, mahalle kurulması için en az 500 nüfus koşulu getirdi. Kapatılan köylerin yüzde 80'i bu koşulu tutturamıyor. Köyün mahalle olması, zaten büyük bir ihlal ve hak tanımazlık. Bunun üstüne bir de çoğunun mahalle bile yapılmaması, köylerin izlerini de silip atmak demek.

Acayıplıklarla dolu büTünşehir yasasına göre kapatılan köylerden çok azı mahalle olabilir. Ne var ki Hükümet yetkilileri "hepsini mahalle yapacağız" diyor. Ortadaki soru şu: "İyi ama nasıl!"

Olay kabaca şudur:

Hükümet, büTünşehir yasasını 12 Kasım 2012 günü kendi partisinin milletvekili oy-

larıyla çıkardı. Bu yasaya daha sonra Ordu ilini de ekleyen bir yasa daha çıkardı. Ordu'yla birlikte toplam 30 ilde 16.500'ün üzerinde köyü kapatma kararı verdi. Yasaya göre kapatılacak köyle mahalle yapılacaktı.

Ancak aynı 6360 sayılı yasayla Belediye Kanunu'nun 9. Madde ikinci fıkrasına bir ekleme daha yapıldı. Buna göre, “belediye sınırları içinde 500'ün altında mahalle kurulamaz.” Ve yeni düzenlemede, mahalle yapılacak köylerin bu hüküm dışında olduğu gibi bir açıklama yapılmadı. Dolayısıyla yeni yasaya göre, mahalle yapılacak köylerden nüfusu 500'den az olanlar mahalle de olmayacak.

CHP milletvekilleriyle 27-28 Ağustos 2013 günleri İzmir'in Bergama ilçesi köylerine yaptığımız ziyaretlerde tuhaf bir şey öğrendik. Hükümet yetkilileri ya da Hükümet ile yakın olan kişiler, köylerde muhtarlara “bu hüküm sizler için geçerli değil, yeni kurulacak mahalleler için geçerli” açıklamaları yapıyorlar.

AKP'lilerin bu sözleri doğru olabilir mi?

Yeni yasal durum şöyledir:

1. 6360 sayılı yasanın 1. Madde 3. Fıkrası bütünüyle yapılan 30 ilde köylerin kapatılıp mahalle yapılacağını söylüyor. İfade tam olarak şöyle: Büyükşehir yapılan illerde "... köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmış, köyler mahalle olarak, belediyeler ise belde ismiyle tek mahalle olarak bağlı oldukları ilçenin belediyesine katılmıştır."

2. Mevcut durumda mahalle kurulması, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 9. Maddesinde düzenlenmiştir. 6360 sayılı yeni yasanın 15. maddesi buna bir ekleme yaptı. Eklemeye, mahalle kurulmasında şimdiye kadar bulunmayan nüfus koşulu getirildi. Eklemeye aynen şöyle: "Belediye sınırları içinde nüfusu 500'ün altında mahalle kurulamaz."

3. Yeni yasada, mahalle yapılacak köylerde 500 nüfus şartının aranmayacağı gibi bir hüküm bulunmuyor; bunlar için herhangi bir geçiş süreci öngörülüyor.

4. Yalap şalap çıkarılan 6360 sayılı yasa hükümleri temelinde;

•Birincisi, mahalle nüfus koşulunun "eski tarihli bir yasada değil, şimdiki aynı yasada" (6360/md 15) getirilmiş olmasıdır. Dolayısıyla bu açıdan "yeni yasanın hükmü eski yasanın hükmünü ortadan kaldırır" kuralı işlemez.

•İkincisi, nüfus koşulu hükmü, yasanın yürürlük maddesinde 30 Mart 2014 seçimlerinden itibaren değil, "hemen işler" sayılmıştır. O halde, köyden mahalleye dönüştürülecek yerler Yüksek Seçim Kurulu'na bildirilirken, İçişleri Bakanlığı'nın bu listelerde nüfus koşulunu işletmesi gerekir. Aksi halde iktidar, yasaya aykırı hukuk dışı işlem yapmış olur.

Hem yasaya hem ahlaka aykırı...

Yasadaki durum ve yasal kurallar bu kadar açık iken, Hükümet ilgililerinin köylülere "hepiniz mahalle olacaksınız" demeleri ne anlama geliyor?

Görüldüğü kadarıyla, bu söz, kapatılacak köy muhtarlarıyla ihtiyar meclisi üyelerine üstü kapalı bir mesaj işlevi görüyor. Bunun anlamı "siz yine sandığa gireceksiniz; muhtarlık ödeneği alabileceksiniz" diye özetlenebilir. Bu söz önemlidir. Çünkü geçtiğimiz günlerde TBMM kapanmadan hemen önce bir torba yasa çıkarıldı. Kabul tarihi 12 Temmuz 2013, sayısı 6495. Bunun 77. maddesiyle muhtarlık ödeneği 3000 göstergeden 5700 göstergeye yükseltilmiştir. 2014 yılında uygulamaya girecek olan bu değişiklikle şimdi 460 TL olan muhtarlık ödeneği, 875 TL'ye çıkarılmıştır. Hükümetin bu yolla, köy tüzel kişiliklerinin kaldırılmasına rıza göstermeyen köylülerin doğal ve yasal önderlerini hareketsiz kılmayı amaçladığı açıktır.

Köyler, **köy - mahalle arasındaki farkın** siyah ile beyaz kadar çok olduğunu herkesten iyi biliyorlar. Köy tüzel kişiliğine sahip çıkıp koruyamadıkları için çaresizlik hissi içindeler. Bunun üstüne bir de "daha yüksek muhtarlık ödeneği faydası" binince, kendi içlerinde daha başka bir huzursuzluk yaşıyorlar.

Büyük muhtar dernekleri, muhtarların hak ettiği bu artış için Hükümet'e canı gönülden teşekkür ettiler. Ne yazık ki, köy tüzel kişilikleriyle ilgili kütleli yok etme kararına karşı görüşlerini kuvvetli bir ses olarak duyurmaktan uzak durdular.

AKP iktidarı, işte böyle yollarla, kendi amacına varabilmek için her hücremizi çürütmeye devam ediyor.

Hükümete çağrı...

Nüfusu 500'den az olan köyleri mahalle yapmak, yasal olarak mümkün değildir. Elbette başka pek çok örnekte gördüğümüz

gibi, mevcut iktidar hukuk devletini çiğneyerek “yola devam” edebilir.

İşe yarayacağını hiç sanmamakla birlikte, **AKP yetkililerini, nüfusu 500’den az olan köyleri mahalleye dönüştürme işlemini hangi yasal hükümleri dayanak alarak yapacağını açıklamaya çağırıyorum.**

Bu açıklama gelinceye kadar iki olasılık var:

1. AKP, pekçok kez yaptığı gibi halkı yine aldatıyor

ya da

2. AKP, pekçok kez yaptığı gibi yapmayı beceremediği yasalar nedeniyle hukuksuzluk biriktiriyor.

[BAG, 29 Ağustos 2013]

ANAYASA MAHKEMESİ DAHA NE KADAR BEKLEYECEK?

BASIN BİLDİRİSİ

Genel yerel seçimlere yedi ay kaldı. Ne var ki, 30 Mart 2014 günü yapılacak yerel seçimlerin hangi yerel yönetimler için yapılacağı, seçim çevrelerinin ne olduğu, seçilecek koltuk sayısı belirsiz durumdadır. Yerel seçim birimlerini ve seçim çevresini köklü biçimde değiştirmiş olan 6360 sayılı yasa, iptal istemiyle Anayasa Mahkemesi’ndedir. Anayasa Mahkemesi, genel yerel seçimlere yalnızca yedi ay kalmış olmasına karşın konuyu sonuca bağlamamıştır.

Hükümet, yerel yönetim sistemiyle Anayasa’nın en temel ilkelerini ihlal ederek hesapsız ve sorumsuz bir biçimde oynamıştır. Bu sorumsuzluğun neden olduğu zarar, Anayasa Mahkemesi tarafından giderilmelidir.

Anayasa Mahkemesi doğru karar vermenin yanı sıra, siyasal sistemin ve genel olarak kamu yönetiminin özel olarak da yerel yönetimlerin esenliği için kararını zamanında vermekle de yükümlüdür. Anayasa Mahkemesi, anayasal bakımdan sorunları son derece açık olan 6360 sayılı yasanın durumunu ivedilikle açıklığa kavuşturmalıdır.

Aşağıdaki üç temel sorun, anayasaya aykırılık yargılamasının bir an önce tamamlanmasını gerektirmektedir.

(1) 6360 sayılı yasa, TBMM’de AKP oylarıyla kabul edilmiş ve 6 Aralık 2012 günlü Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu yasa, 30 ilimizde büyükşehir belediyelerinin görev alanlarını il mülki sınırlarıyla çakıştırmıştır. Bu illerde il özel idarelerinin tümünü, ülke genelinde belediyelerin 1600’üne yakın bir bölümünü (% 55’ini) ve köylerin yarısı demek olan 16.000’den fazlasını ortadan kaldırmıştır. Bunun yanı sıra 27 yeni ilçe kurarken, kimi illerde de ilçe ve belediye sınırlarını değiştirmiştir.

Bütün bunlar hangi yerel yönetimlere, nasıl bir seçim çevresinde, kaç kişilik meclislere ve hangi başkanlık sandalyelerine seçim yapılacağı konusunda kapsamlı değişiklikler yapıldığı anlamına gelir. Anayasa Mahkemesi kararı ortaya çıkmadıkça, seçim süreci de işleyemeyecektir.

(2) Anayasa, “büyük şehirler için özel yönetim biçimleri” kurulmasını öngörür. 6360 sayılı yasa ise, bu kapsamda kurulan büyükşehir belediyelerini “büyük şehirler için”

olmaktan çıkarmış, “tüm il için” çalışacak biçimde düzenlemiştir. İlin, bir büyük şehrin yanı sıra çok sayıda orta ve küçük boy şehri, boş arazileri, köyleri içerdiği gerçeği tartışma kabul etmez. Dolayısıyla 6360 sayılı yasanın, büyükşehir belediyeleri sınırlarını ilin mülki sınırlarına genişletmesi, anayasaya açıkça aykırılık oluşturmaktadır. Büyükşehir belediyesi ile il ve ilçe mülki sınırlarını çakıştıran bu hükmün iptali durumunda, illerin 16’sında “pergelli büyükşehir sistemi”ne dönülmesi, yeni büyükşehir belediyesi kurulan 14 ilde sınırların yeniden belirlenmesi gerekecektir.

Bu tür değişikliklerin, seçimlere bir yıldan az bir süre kalması durumunda yapılması, anayasal bakımdan mümkün değildir. O halde 30 Mart 2014 seçimlerine mevcut yapıyla gitme olasılığı güçlüdür. Böylesine kapsamlı belirsizliklerin bir an önce giderilmesi ve açıklığa kavuşturulması, yaşanan zaman baskısı altında can alıcı öneme sahip hale gelmiştir.

(3) Anayasa, yerel yönetimlerin birbirinden bağımsız olarak il, belediye, köy olmak üzere üç türü olduğunu açıkça belirlemiş durumdadır. İllerin bir bölümünde, anayasal kamu idareleri olan bu yapıların toplu hal-

de yasayla ortadan kaldırılması anayasa aykırıdır. Üstelik anayasal yerel idarelerin varlıklarına, yerel halka sorumlusuz tepeden inme bir kararla son verilmiştir. Bu usul, çıkarılan yasayı, çağdaş devlet ve yerel yönetim felsefesine ve uluslararası sözleşmelere de aykırı hale getirmiştir.

Bu hükmün iptaliyle, 6360 sayılı yasanın kıldığı yaklaşık 90.000 sandalye yeniden onarıma alınacak; siyasal parti çalışmaları yeniden silbaştan yapılacak; en önemlisi kütleli bir nüfus kesimi yaşam ve yatırım kararlarını yeniden gözden geçirmek zorunda kalacaktır. Bunlar, toplumsal ve siyasal maliyeti çok ağır olan durumlardır.

Bu gerçeklerin ışığında, anayasal yargımanın ivedilikle tamamlanmasının, Mahkeme’nin tarihsel sorumluluğu olduğu açıktır.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

24 Ağustos 2013

Prof. Dr. Birgül Ayman Güler, CHP İzmir Milletvekili TBMM İçişleri Komisyonu Üyesi

**Anayasa Mahkemesi 13 Eylül 2013 günü kararını açıkladı:
“İPTALE GEREK YOK” ...**

**BüTünşehir Modeli
Uygulanacak!**

6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un iptaline ilişkin CHP'nin açtığı davayı esastan görüşerek karara bağladı. 6360 sayılı Kanun'un geçici birinci maddesinin 27. fıkrasını Anayasaya aykırı bulan Yüksek Mahkeme, diğer iptal istemlerini ise reddetti.